YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
22 päivänä syyskuuta 1988 *

Asiassa 45/87,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään komission oikeudellisen yksikön virkamies Eric L. White, prosessiosoite Luxemburgissa c/o Georgios Kremlis, bâtiment Jean Monnet, Kirchberg,

kantajana,

jota tukee

Espanjan kuningaskunta, asiamiehinään yhteisöä koskevien oikeudellisten asioiden koordinoinnista vastaava apulaispääjohtaja Jaime Folguera Crespo ja suhteista Euroopan yhteisöjen tuomioistuimeen vastaavan oikeudellisen osaston osastopäällikkö Rafael García-Valdecasas Fernandez,

vastaan

Irlanti, asiamiehenään Chief State Solicitor Louis J. Dockery, avustajanaan E. Fitzsimmons, SC, prosessiosoite Luxemburgissa Irlannin suurlähetystö, 28 route d'Arlon,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii sen vahvistamista, että Irlanti on jättänyt noudattamatta sille ETY:n perustamissopimuksen 30 artiklan nojalla ja neuvoston direktiivin 71/305/ETY 10 artiklan perusteella kuuluvia jäsenyysvelvoitteita sallimalla, että

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

Dundalk Water Supply Augmentation Scheme – contract No 4:ään liittyvän tarjouspyynnön asiakirjoihin liitetään lauseke 4.29, jossa määrätään, että asbestisementtipaineputket on varustettava todistuksella siitä, että ne vastaavat *Institute for Industrial Research and Standards*in (Irlannin teollinen tutkimus- ja standardisoimislaitos) *Irish Standard Mark Licensing Schemen* mukaista irlantilaista standardia 188–1975, ja kieltäytymällä ottamasta tarkasteltavaksi sellaista tarjousta (tai hylkäämällä sen ilman asianmukaista perustetta), jossa on edellytetty toisen, vastaavat turvallisuus-, teho- ja luotettavuustakeet (kuten ISO 160) antavan standardin mukaisten asbestisementtiputkien käyttöä,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti A. J. Mackenzie Stuart, jaostojen puheenjohtajat O. Due, J. C. Moitinho de Almeida ja G. C. Rodríguez Iglesias sekä tuomarit T. Koopmans, U. Everling, Y. Galmot, C. N. Kakouris ja T. F. O'Higgins,

julkisasiamies: M. Darmon,
kirjaaja: J.-G. Giraud,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen ja 27.4.1988 pidetyn suullisen käsittelyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 21.6.1988 pidetyssä istunnossa tekemän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio on nostanut 13.2.1987 yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon toimittamallaan kannekirjelmällä ETY:n perustamissopimuksen 169 artiklan nojalla kanteen, jossa vaaditaan sen vahvistamista, että Irlanti on jättänyt noudattamatta sille ETY:n perustamissopimuksen 30 artik-

lan nojalla ja julkisia rakennusurakoita koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 26 päivänä heinäkuuta 1971 annetun neuvoston direktiivin 71/305/ETY (EYVL L 185, s. 5) 10 artiklan perusteella kuuluvia jäsenyysvelvoitteita sallimalla, että Dundalkin vesijohtoverkon parantamista koskevan suunnitelmaan nro 4 liittyvän urakkatarjouskilpailun asiakirjoihin liitetään lauseke, jossa määrätään, että asbestisementtipaineputket on varustettava todistuksella siitä, että ne vastaavat Irlannin teollisen tutkimus- ja standardisoimislaitoksen *Irish Standard Mark Licensing Schemen* mukaista irlantilaista standardia 188–1975, ja kieltäytymällä ottamasta tarkasteltavaksi sellaista tarjousta (tai hylkäämällä sen ilman asianmukaista perustetta), jossa on edellytetty toisen, vastaavat turvallisuus-, teho- ja luotettavuustakeet antavan standardin mukaisten asbestisementtiputkien käyttöä.

2 *Dundalk Urban District Council* on pannut alulle Dundalkin juomavesijohtoverkoston parantamishankkeen. Hankkeen sopimus nro 4 koskee vesijohdon rakentamista Fane-joesta saatavan veden kuljettamiseksi Cavan Hillissä sijaitsevalle puhdistuslaitokselle ja sieltä kaupungin olemassa olevaan jakeluverkostoon. Tätä sopimusta koskeva ilmoitus avoimesta tarjouspyynnöstä on julkaistu *Euroopan yhteisöjen virallisen lehden* täydennysosassa 13.3.1986 (EYVL S 50, s. 13).

3 Sopimukseen nro 4 liittyvän urakan asiakirjoihin liitettyyn lausekkeeseen 4.29 sisältyy seuraava kappale:

"Asbestisementtipaineputkiin on liitettävä todistus siitä, että ne vastaavat Irlannin teollisen tutkimus- ja standardisoimislaitoksen *Irish Standard Mark Licensing Schemen* mukaista irlantilaista standardia 188–1975. Kaikki asbestisementtiputket on päällystettävä sisältä ja ulkoa bitumikerroksella. Päällystäminen toteutetaan tehtaassa upottamalla."

4 Asia on pantu vireille erään irlantilaisen ja erään espanjalaisen yrityksen esitettyä valituksensa komissiolle. Irlantilainen yritys osallistui sopimuksen nro 4 tarjouskilpailuun kolmella tarjouksella, joista yhteen sisältyi espanjalaisen yrityksen valmistamien putkien käyttö. Irlantilainen yritys katsoi, että kyseinen tarjous, joka oli alhaisin sen esittämistä, antoi sille parhaat mahdollisuudet sopimuksen saamiseksi. Hankkeen neuvoa-antavat insinöörit, joilta Dundalkin viranomaiset olivat pyytäneet neuvoa, toimittivat yritykselle kirjeen tarjouksen johdosta. Kirjeessä ilmoitettiin, ettei yrityksen kannattanut osallistua hankintamenettelyä valmistelevaan keskusteluun, jollei se voinut esittää todistetta siitä, että Irlannin teollinen tutkimus- ja standardisoimislaitos oli hyväksynyt putkia toimittavan firman valmistamat putket irlantilaisen

standardin 188-1975 mukaisiksi. On kiistatonta, ettei Irlannin laitos ollut hyväksynyt kyseistä espanjalaista yritystä, mutta sen putket ovat olleet kansainvälisten standardien, erityisesti Kansainvälisen standardisoimisjärjestön standardin ISO 160-1980 mukaiset.

5 Asiaa koskevia oikeussääntöjä ja taustaa sekä asianosaisten ja väliintulijan kanneperusteita ja väitteitä koskevat tarkemmat tiedot ilmenevät suullista käsittelyä varten laaditusta kertomuksesta. Oikeudenkäyntiasiakirjojen näitä osia käsitellään jäljempänä ainoastaan, jos se on tarpeen tuomioistuimen perustelujen selvittämiseksi.

6 Komission mukaan käsiteltävänä olevassa kanteessa tulee esille erityisesti, onko yhteisön oikeuden ja erityisesti perustamissopimuksen 30 artiklan sekä direktiivin 71/305/ETY 10 artiklan kanssa yhteensoveltuvaa, että urakkasopimukseen liitetään sellaisia lausekkeita kuin tässä tapauksessa lauseke 4.29. Lisäksi Irlannin viranomaisten käyttäytyminen niiden hylätessä tarkasteltavaksi ottamatta irlantilaisia standardeja vastaamattomien espanjalaisvalmisteisten putkien käyttöä edellyttävän tarjouksen rikkoo niin ikään yhteisön oikeuden mainittuja määräyksiä. Aluksi on tarkasteltava lausekkeesta 4.29 aiheutuneita ongelmia.

Direktiivi 71/305/ETY

7 Direktiivin 71/305/ETY, johon komissio on vedonnut, 10 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on kiellettävä se, että tietyn sopimuksen sopimuslausekkeisiin sisällytetään teknisiä eritelmiä, joissa esiintyy tietyn valmistajan tai tiettyä alkuperää oleva tuote tai erityisen menetelmän avulla valmistettu tuote ja jotka sen vuoksi suosivat tai sulkevat pois joitakin yrityksiä. Erityisesti tyyppien tai tavaran nimenomaisen alkuperän tai tuotannon mainitseminen on kielletty. Se on kuitenkin sallittua, jos mainintaan liitetään ilmaisu "tai vastaava" ja jos hankintaviranomaiset eivät voi muuten kuvata sopimuksen kohdetta riittävän tarkoilla ja kaikille asianosaisille täysin selvillä eritelmillä. Ilmaisua "tai vastaava" ei ole riidanalaisen ilmoituksen lausekkeessa 4.29.

8 Irlannin hallitus katsoo, että direktiivin säännöksiä ei voida soveltaa nyt kysymyksessä olevaan sopimukseen. Se esittää, että direktiivin 3 artiklan 5 kohdan mukaan direktiiviä ei sovelleta "rakennusurakkasopimuksiin, jotka koskevat veden ja energian tuotantoa, kuljetusta sekä jakelua ja siirtoa". On

siis selvää, että tässä tapauksessa sopimuksessa on ollut kysymys julkisesta rakennusurakasta, joka on koskenut julkista veden jakelupalvelua.

9 Komissio ei kiistä viimeksi esitettyä toteamusta mutta korostaa, että Irlanti on pyytänyt riidanalaisen urakkailmoituksen julkaisemista *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* viittaamalla direktiivissä säädettyyn velvollisuuteen julkaista julkista rakennusurakkaa koskevat ilmoitukset. Komissio, samoin kuin väliintulijana oleva Espanjan hallitus, katsoo, että Irlannin saatettua itsensä vapaaehtoisesti direktiivin soveltamisalan piiriin sen tulee myös noudattaa direktiivin säännöksiä.

10 Tältä osin Irlannin hallituksen väite on hyväksyttävä. Direktiivin 3 artiklan 5 kohdan sanamuoto on täysin yksiselitteinen siltä osin kuin siinä suljetaan nyt käsiteltävänä olevan kaltaiset julkiset rakennusurakat direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle. Direktiivin johdanto-osan perustelukappaleiden mukaan kyseinen poikkeus direktiivin yleisestä sovellettavuudesta on säädetty, jotta vältettäisiin veden tuotanto-, jakelu-, siirto- sekä kuljetuspalveluihin liittyvien rakennusurakkasopimusten saattamista eri järjestelmien alaiseksi sen mukaan, kuuluvatko ne valtion, alueellisten tai paikallisten julkisyhteisöjen taikka muiden julkisoikeudellisten oikeushenkilöiden toimivaltaan vai suorittavatko niitä erilliset oikeushenkilöt. Ei ole mitään syytä katsoa, ettei kyseistä poikkeusta enää sovellettaisi ja etteivät sen perusteet enää olisi päteviä silloin, kun jäsenvaltio on julkaissut urakkailmoituksen *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* joko erehdyksessä tai siksi, että sillä alunperin on ollut aikomus hakea yhteisön tukea töiden rahoitukseen.

11 Kanne on näin ollen hylättävä siltä osin kuin se perustuu direktiivin 71/305/ETY rikkomiseen.

Perustamissopimuksen 30 artikla

12 Aluksi on huomattava komission muistuttaneen, että *Dundalk Urban District Council* on julkinen elin, jonka toimista Irlannin hallitus on vastuussa. Ennen sopimuksen tekemistä mainittu elin on lisäksi velvollinen hankkimaan Irlannin ympäristöministeriön luvan. Irlannin hallitus ei ole kiistänyt näitä toteamuksia.

13 Lisäksi on huomattava, että Irlannin hallitus on esittänyt, että vaatimus irlantilaisten standardien mukaisuudesta on yleinen käytäntö julkisissa rakennusurakoissa Irlannissa.

14 Irlannin hallitus katsoo, että riidanalaisessa urakassa ei ole kysymys tavaroiden myynnistä vaan töiden suorittamisesta ja että käytettäviä materiaaleja koskevat lausekkeet ovat täysin toissijaisia. Töiden suorittamista koskevat sopimukset kuuluvat perustamissopimuksen palvelujen tarjoamisen vapautta koskevien määräysten soveltamisalaan rajoittamatta kuitenkaan 100 artiklan nojalla toteutettavia yhdenmukaistamistoimenpiteitä. Näin ollen 30 artiklaa ei voida soveltaa rakennusurakkaan.

15 Tältä osin Irlannin hallitus muistuttaa yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, erityisesti 22.3.1977 annetusta tuomiosta (Iannelli & Volpi, asia 74/76, Kok. 1977, s. 557), jonka mukaan perustamissopimuksen muissa määräyksissä tarkoitetut kaupan esteet eivät kuulu 30 artiklan soveltamisalaan.

16 Edellä esitettyjä perusteluja ei voida hyväksyä. Perustamissopimuksen 30 artiklan tavoitteena on poistaa jäsenvaltioiden kaikki toimenpiteet, joilla rajoitetaan tuontia yhteisön sisäisessä kaupassa, riippumatta siitä, vaikuttavatko kyseiset toimenpiteet suoraan tuontitavaroiden liikkuvuuteen vai onko niiden välillisenä vaikutuksena toisista jäsenvaltioista lähtöisin olevien tuotteiden markkinoille saattamisen estäminen. Perustamissopimuksen 30 artiklaan kuuluvien kieltojen yleistä sovellettavuutta ei lainkaan rajoita se, että tiettyjä kaupan esteitä on tarkasteltava yhteydessä perustamissopimuksen erityismääräyksiin, kuten verosyrjinnän kiellon sisältävään 95 artiklaan.

17 Sitä vastoin palvelujen tarjoamisen vapautta koskevat määräykset, joihin Irlannin hallitus on vedonnut, eivät koske tavaroiden liikkuvuutta vaan tietynlaisen toiminnan harjoittamisen vapautta ja vapautta hyötyä tästä toiminnasta. Niihin ei sisälly erityismääräystä tavaroiden vapaan liikkuvuuden tietyistä esteistä. Siitä, että julkisissa rakennusurakoissa on kysymys palvelujen tarjoamisesta, ei näin ollen voi olla seurauksena, että tarjouspyyntöilmoitukseen sisällytetty käytettäviä materiaaleja koskeva rajoitus ei kuuluisi 30 artiklassa määrättyjen kieltojen soveltamisalaan.

18 Näin ollen on tarkasteltava, voiko lausekkeen 4.29 sisällyttäminen tarjouspyyntöilmoitukseen ja sopimusasiakirjoihin estää putkien tuontia Irlantiin.

19 Tältä osin on ensiksi korostettava, että käsiteltävänä olevassa tapauksessa esiintyvän kaltaisen lausekkeen sisällyttämisestä urakkailmoitukseen voi seurata, että elinkeinonharjoittajat, jotka tuottavat tai käyttävät putkia, jotka vastaavat putkia, joiden irlantilaisten normien mukaisuus on varmennettu, jättävät vastaamatta tarjouspyyntöihin.

20 Asiakirja-aineistosta käy lisäksi ilmi, että Irlannin teollinen tutkimus- ja standardisoimislaitos on hyväksynyt standardin 188–1975 nojalla ainoastaan yhden yrityksen siten, että se on voinut varustaa kysymyksessä olevan urakkasopimuksen tarkoituksiin sopivat putket irlantilaisella standardointimerkillä. Kyseinen yritys on sijoittautunut Irlantiin. Lausekkeen 4.29 sisällyttämisestä ilmoitukseen on siten seurannut, että Dundalkin rakennustöissä tarvittavien putkien toimittaminen on varattu ainoastaan irlantilaisille valmistajille.

21 Irlannin hallitus katsoo, että niiden standardien eritteleminen, joiden mukaan materiaalit on valmistettava, on tarpeen erityisesti käsiteltävänä olevan kaltaisessa tapauksessa, jossa käytettävät putket on mukautettava jo olemassa olevaan verkostoon. Putkien muiden standardien mukaisuus – edes sellaisen kansainvälisen standardin kuin ISO 160–1980 – ei riitä poistamaan tiettyjä teknisiä vaikeuksia.

22 Edellä esitettyä teknistä väitettä ei voida hyväksyä. Komission väite ei koske teknisten vaatimusten noudattamista vaan Irlannin viranomaisten kieltäytymistä todentamasta, noudatetaanko näitä vaatimuksia tapauksessa, jossa Irlannin teollinen tutkimus- ja standardisoimislaitos ei ole irlantilaisen standardin 188–1975 nojalla hyväksynyt materiaalien valmistajaa. Jos Irlannin viranomaiset olisivat sisällyttäneet riidanalaiseen ilmoitukseen ilmaisun "tai vastaava" irlantilaisen standardin ilmoittamisen jälkeen, kuten direktiivissä 71/305/ETY säädetään sellaisen tapauksen osalta, jossa sitä sovelletaan, viranomaiset olisivat voineet valvoa teknisten edellytysten noudattamista varaamatta alusta alkaen urakkasopimusta ainoastaan sellaisille tarjousten tekijöille, jotka aikoivat käyttää irlantilaisia materiaaleja.

23 Irlannin hallitus väittää vielä, että espanjalaisen yrityksen valmistamat putket, joista on ollut kysymys hylätyssä tarjouksessa, olisivat joka tapauksessa olleet teknisesti puutteellisia. Tämä väite ei myöskään ole merkityksellinen tarkasteltaessa sellaisen lausekkeen kuin 4.29 tarjouspyyntöilmoitukseen sisällyttämisen yhteensoveltuvuutta perustamissopimuksen kanssa.

24 Irlannin hallitus katsoo myös, että irlantilaisen standardin mukaisuus on perusteltua kansanterveyden kannalta. Tällä standardilla taataan hallituksen mukaan itse asiassa se, ettei veden ja sementtiputkien asbestikuitujen välillä ole yhteyttä, mikä vahingoittaisi veden laatua.

25 Väite on hylättävä. Kuten komissio on perustellusti osoittanut, että tarjouspyyntöilmoituksessa on esitetty erillinen vaatimus putkien sisä- ja ulkopuolella olevasta päällyksestä. Irlannin hallitus ei ole osoittanut, miksi tämän vaatimuksen noudattaminen ei eristäisi vettä ja asbestikuituja toisistaan, minkä se katsoo kansanterveydellisistä syistä välttämättömäksi.

26 Koska Irlannin hallitus ei ole esittänyt muita väitteitä komission ja Espanjan hallituksen päätelmien kumoamiseksi, vaatimukset on hyväksyttävä.

27 Näin ollen on vahvistettava, että Irlanti on jättänyt noudattamatta sille ETY:n perustamissopimuksen 30 artiklan nojalla kuuluvia jäsenyysvelvoitteita sallimalla, että julkisia rakennusurakoita koskevaan tarjouspyyntöilmoituksen asiakirja-aineistoon liitetään lauseke, jonka mukaan asbestisementtipaineputket on varustettava todistuksella siitä, että ne vastaavat Irlannin teollisen tutkimus- ja standardisoimislaitoksen *Irish Standard Mark Licensing Schemen* mukaista irlantilaista standardia 188–1975.

Espanjalaisvalmisteisten putkien käyttöä edellyttävän tarjouksen hylkääminen

28 Komission esittämän kanteen toinen kohta koskeè Irlannin viranomaisten asennetta tiettyyn yritykseen riidanalaisen urakan hankintamenettelyn yhteydessä.

29 Suullisessa käsittelyssä on käynyt ilmi, että kanteen toisessa osassa on itse asiassa kysymys ainoastaan ensimmäisen osan kohteena olevan toimenpiteen toteuttamisen varmistamisesta. Näin ollen on katsottava, ettei kysymyksessä ole erillinen väite ja ettei sitä ole tarpeen erikseen ratkaista.

Oikeudenkäyntikulut

30 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaisesti asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntiku-

lut. Saman artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan kuitenkin, jos asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisen ja osa toisen asianosaisen hyväksi, yhteisöjen tuomioistuin voi määrätä oikeudenkäyntikulut jaettaviksi asianosaisten kesken tai määrätä, että kukin vastaa omista kuluistaan. Koska kantaja on hävinnyt asian osittain, kukin asianosainen määrätään vastaamaan omista kuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Irlanti on jättänyt noudattamatta sille ETY:n perustamissopimuksen 30 artiklan nojalla kuuluvia jäsenyysvelvoitteita sallimalla, että julkisia rakennusurakoita koskevaan tarjouspyyntöilmoituksen asiakirja-aineistoon liitetään lauseke, jonka mukaan asbestisementtipaineputket on varustettava todistuksella siitä, että ne vastaavat Irlannin teollisen tutkimus- ja standardisoimislaitoksen *Irish Standard Mark Licensing Schemen* mukaista irlantilaista standardia 188–1975.**

2) **Kanne hylätään muilta osin.**

3) **Kukin asianosainen, mukaan lukien väliintulija, vastaa omista kuluistaan.**

Mackenzie Stuart Due Moitinho de Almeida Rodríguez Iglesias

Koopmans Everling Galmot Kakouris O'Higgins

Julistettiin Luxemburgissa 22 päivänä syyskuuta 1988.

J.-G. Giraud
kirjaaja

A. J. Mackenzie Stuart
presidentti